

Sosiaali- ja terveysjärjestöt ilmastonmuutostyössä

Järjestöbarometri 2020 ennakkotuloksia

Ilmastonmuutostyöpaja 7.4.2020

Tarkastelun perusta

- Järjestöbarometri 2020 ennakkotuloksia
- Kysely 7.1-10.2.2020
- Valtakunnalliset sosiaali- ja terveysterveyshäiriöt
- 107 vastaajaa (N=193), vastausprosentti 55

- Tiedusteltiin järjestöjen ilmastonmuutosta torjuvista toimista ja arvioita sekä ilmastonmuutoksen suorista vaikutuksista että hillintätoimien vaikutuksista järjestön jäseniin / kohderyhmiin

Ilmastonmuutos Sosiaali- ja terveysjärjestöissä herätty

Tietoisuus ja toimet lisääntyneet neljässä vuodessa

2016

ILMASTONMUUTOS VAIKUTTAA JÄRJESTÖN
TOIMINTAAN TULEVAISUUDESSA

61 %

ei lainkaan tai vähän

13 %

paljon tai erittäin paljon

2020

68 %

JÄRJESTÖISTÄ ON TOIMIA ILMASTON
MUUTOKSEN TORJUNTAAN

Valtakunnallisten sote-järjestöjen toimet ilmastonmuutoksen torjunnassa 2020 alussa

- 68 %:lla järjestöistä toimia ilmastonmuutoksen torjuntaan
 - Eri kokoisilla järjestöillä, henkilöstömäärä ei erottele tilastollisesti merkittävästi
- Näistä noin puolella ilmastonmuutosohjelma tai vastaava tai useita konkreettisia toimia
 - > n. 1/3 valtakunnallisista järjestöistä vahvasti liikkeellä
- Valtaosin toimet koskevat palkatun henkilöstön työtä tai järjestön toimitiloja, toistaiseksi vähemmän jäsenistöön / toiminnan kohderyhmiin kohdistuvia toimia
- Yksittäisistä toimista mainittiin eniten liikkumista koskevia toimia

Palkattuun henkilöstöön, toimitiloihin ja luottamushenkilöihin kohdistuvat toimet

Järjestön päivittäinen työ

- matkustaminen: vältetään lentoja, suositetaan julkista liikennettä, työautoissa vähäpäästöinen diesel
- digitaaliset viestintäkanavat käyttöön, lisätty etäkokouksia; etätyömahdollisuuksia lisätty
- jätteiden kierrätystä tehostettu
- energian säästötoimet
- paperiton toimisto, tulostamista ja postituksia vähennetty; kertakäyttöastioista luovuttu
- hankinnoissa ympäristöystävälliset materiaalit ja painotuotteet

Ohjelmat ja linjaukset

- YK:n kestävän kehityksen periaatteiden soveltaminen toimintaan; tavoite hiilineutraalisuudesta 2024; strateginen painopiste; oma ilmasto-ohjelma
- kestävän kehityksen sitoumus / suunnitelma; ilmasto- ja ympäristöeettiset ohjeet/periaatteet
- ekokompassi ja sertifikaatti
- sijoitustoiminnan ESG
- uusittu matkustussääntö
- arvioitu järjestön hiilijalanjälki; ekotyöryhmä pohtii toimia oman toiminnan hiilijalanjäljen vähentämiseksi

Jäsenistöön/kohderyhmään tai yleisöön ja yhteistyökumppaneihin kohdistuvat toimet

Muotoillut tai uudet toimintamuodot

- kokous- ja tapahtumatarjoiluissa kasvispainotteisuus, ruokahävikin vähentäminen
- webinaarit ja verkkokurssit
- palveluliiketoiminnassa energiahävikkiä hillitsevät hankkeet
- hanke ilmastoahdistuksen ehkäisemiseksi

Kompensoivat toimet

- puunistutus
- hiilinielujen hankinta
- kompensatiomaksut lennoista

Vaikuttamistyö ilmastonmuutokseen ja kohderyhmien tietoisuuden tason nosto

- tiedottaminen, neuvonta
- kampanja, videot, sosiaalinen media
- lainsäädäntöön vaikuttaminen (rakentamisen päästöt, pyöräteiden rakentaminen, toimiva joukkoliikenne, ruuan hiilijalanjalan seuranta)

Yritysyhteistyö

- vastuulliset yritysyhteistyökumppanit
- vastuullisuus-, ilmastovaikutus tai kestävän kehityksen kriteerit hankinnoissa
- kriteerit omassa rakentamistoiminnassa

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia jäseniin vaikea arvioida

JÄRJESTÖISTÄ

56 %

ilmastonmuutos
vaikuttaa jäseniin

32 %

ei osaa sanoa

JÄRJESTÖISTÄ

46 %

ilmastonmuutoksen torjunta-
toimet vaikuttavat jäseniin

42 %

ei osaa sanoa

JÄRJESTÖJEN ILMASTONMUUTOKSEN TORJUNTATOIMISTA JÄSENILLE ENITEN NÄKYVÄT

- tiedottaminen, neuvonta ja kampanjat
- webinaarit ja verkkokurssit
- hankkeet
- kasvispainotteiset kokous- ja tapahtumatarjoilut, ruokahävikin vähentäminen

Pohdintaa tuloksista

SOSTE

Sote-järjestöjen ilmastonmuutostyö vuoden 2020 alussa

1/2

- Sote-alan päästöt: mm. kiinteistöjen sähkönkäyttö ja lämmitys, kuljetukset, asiakkaiden ja työntekijöiden liikkuminen sekä hankinnat
- Järjestöissä eniten tartuttu ilmastonmuutoksen torjuntaan vähentämällä päästöjä palkatun henkilöstön työssä ja eri toimitiloissa - sopeuttavia ja suoraan jäseniin/kohderyhmiin suunnattuja toimia vähemmän
- Järjestöillä asiantuntijatyön lisäksi vapaaehtois- ja vertaistoimintaa sekä esim. asumis- ja ateriapalveluja, joiden erityisiä ja konkreettisia ilmastotoimia mainittiin vähemmän. Mukana ilmasto-ohjelmissa?
- Vastuulliset kriteerit yritysyhteistyössä, kuten ostopalvelu- ja tavarahankinnoissa sekä sijoitustoiminnassa – mallien yhteiskehittäminen?

Sote-järjestöjen ilmastonmuutostyö vuoden 2020 alussa

2/2

- Oman toiminnan muotoilu päästöjen vähentämiseksi hyvä alku, loputkin järjestöt saatava matalalla kynnyksellä mukaan
 - Malleja muilta järjestöiltä tai julkiselta sektorilta
- Suunnitelmallisuutta ja kattavuutta ilmastonmuutoksen torjuntatoimissa lisää järjestön oma ilmasto-ohjelma, ekosertifikaatti, kestävän kehityksen linjaukset tms.
- Toimista monet tuovat samalla säästöjä: paperiton toimisto, etäkokoukset, julkisen liikenteen suosiminen, lentomatkojen välttäminen
- Poikkeustilanne edistää joiltakin osin ilmastonmuutostyötä
 - Etätyötä ei vielä tammi-helmikuussa nostettu juurikaan esille
 - Webinaarit, erilaisten verkkovälitteisten palvelujen yleistyminen

Jatkon haasteita

- Seuraava iso askel: miten tuetaan omia jäseniä/kohderyhmiä sopeutumaan ilmastonmuutokseen?
- Samalla pohdittava vaikutukset ja tuki paikallisyhdistysten toimintaan
- Haasteita:
 - Vaikutusten ennakointi jäsenistöön ja kohderyhmiin
 - Paikallisyhdistyksistä 4/5 toimii vapaaehtoisvoimin, mitä voi edellyttää?

Järjestöjen rooli ilmastonmuutostyössä?

- Järjestöt mainitaan varsin ohuesti eri raporteissa, yleensä monen toimijan listaniassa.
 - Toiminnan tarkoitus; oma jäsenistö/ toiminnan kohderyhmä
 - Osana eri toimijoiden verkostoa
- Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2020: ilmastotoimille tärkeää saada hyväksyttävyyttä, erityisesti kun toimet vaikuttavat kielteisesti toimeentuloon tai pahentavat jo olemassa olevaa eriarvoisuutta.

Sopeutumistoimien hyväksyttävyyys: Suomen ilmastopaneelin raportti 1/2020

- ”erityisesti **arjen sujuvuuteen välittömästi vaikuttavissa päätöksissä**, jotka koskevat liikennettä, energiahuoltoa, ruokailua ja jätteiden kierrätystä. Tärkeitä ovat verojen ja maksujen kohtuullisuus suhteessa ihmisten voimavaroihin.”
- ”kestävää järjestelmämurrosta vähähiiliseen yhteiskuntaan voidaan myös tukea elinikäisellä koulutuksella (mukaan lukien **ratkaisukeskeinen ilmastokasvatus**) sekä **osallistamalla kansalaisia ja työntekijöitä muutosten suunnitteluun paikallisesti ja yhteisöllisesti.**”
- ”Sosiaalisen hyväksyttävyyden ja muutosvalmiuden avainasiat ratkaistaan pitkällä aikavälillä merkittävältä osin paikallisten ja alueellisten vaikuttajien toimesta, mikä tarjoaa hyvät edellytykset myös julkisen hallinnon, yritysten ja **kansalaisjärjestöjen väliselle yhteistyölle.**”

Järjestöjen anti kansalliseen ilmastonmuutoksen torjuntatyöhön

- Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa paikallis- ja aluetaso tärkeitä
- Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sopeuttamistoimet koskevat erityisesti haavoittuvia väestöryhmiä, jotka ovat myös järjestöjen jäsenistöä tai toiminnan kohderyhmiä: pitkäaikaissairaat, ikäihmiset, lapset, mielenterveyskuntoutujat
- Tiedottaminen, koulutus, neuvonta
- Yhdistyksillä kontakti kansalaisiin ja paikallistasoon, järjestöjen on tärkeää hakeutua mukaan luomaan sosiaalisesti oikeudenmukaisia, kullekin alueelle soveltuvia ja yhteisesti hyväksytyjä keinoja, kansalaisia osallistamalla

Kiitos!

Anne Eronen

tutkija

040 678 9441, [anne.eronen \(a\) soste.fi](mailto:anne.eronen (a) soste.fi)

Yliopistonkatu 5, 00100 Helsinki

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

SOSTE

Järjestöjen ilmastonmuutoksen torjuntatoimet yleisimpiä henkilöstölle

strategia, ilmastonmuutosohjelma, ekokompassi

linjaukset, kuten matkustussääntö, vastuulliset kriteerit hankintoihin ja rakentamiseen

lainsäädäntöön vaikuttaminen

suositaa julkista liikennettä, vältetään lentoja

digitaaliset viestintäkanavat, etäkokoukset, paperiton toimisto

tehostettu jätteidenkierrätystä, luovuttu kertakäyttöasioista

energian säästötoimet palveluliiketoiminnassa

kompensoitavat toimet